כג: הלוקח בהמה פרק שלישי בכורות

עין משפט נר מצוה

כח א מיי' פט"ו מהל' טומאת אוכלין הל' ד: כט ב מיי' פ"ד מהל' כלאים הלכה ח טוש"ע י"ד סי' שנז סעיף כ:
ל ג מיי' שם פ"ט הלכה ד טוש"ע שם סעיף ה:

תורה אור השלם

ו. לא תאכלה כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכר לנכרי כי עם קדוש אתה ליי אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו: דברים יד כא

מוסף רש"י

אחת זו ואחת זו עד לכלב. כין לטמא לאוכלים היא מטמאה עד דמיפסל מחיצה כלגים (חולין עא).

שיטה מקובצת

א) איתחזי לגר כלל: ב) מעיקרא לגר אגב: ג) נמי וההוא פורתא הוי ליה [פלגא] ופלגא בפלגא לא בטיל אימא עד לחצה איכעיא אימא לעולם מחצה טומאת: ד) אחרת. עיין (לעיל דף כ ע"ב) בתוס' ובמסכת (עכודה זרה דף מז.): ה) אצל זו דשמא בנה: ו) תיבות נחמן משמיה דרב נמחק: ז) ארישא מיפלג פליגי: ח) מיפלג פליגי: ט) קמ"ל דפלוגתיה דרבייתא לא: י) תיבת דזו נמחק: יא) מינה טומאה עד שהיפסל לכלב: יב) ספק בכור דנימא: יג) ילדו עד עכשיו: יד) חיבת בחוראי נמחק: טו) כמותו הס"ד דמה"ד פליגי בברייתא דמפרש לקמן: טז) וקלה נזכר על זה בפרק דם שחיטה בכריתות: יז) יוחנן מדכתיב ובשר: יח) אכילה לאו אכלב קיימא: יט) מעיקרא פי' ר' יוחנן: כ) למעוטי ובההיא דקאמר: כא) ומפשו כר' ראמר רבא מדברי: כב) קרא לכרוחה מעיקרא דעפרא בעלמא הוא: כג) אליעזר בן יעקב אומר: כד) השקה מטעם דשתמיה: כה) ציר בהשקה: כו) מוקי לה: כז) בקונטרס והא דפר': כח) הא אמרן לעיל דמיעוטא מים בטיל לחו ברוכא: כט) נוסף אי נפלי: ל) וטהור ומפילא (לא) שמעינן דאם נפל לתוכו מים טמאים לאחר השקה דטמא מאחר טעם דבעי השקה ג' מהרא"ש ז"ל: לא) אמינא דשמעינן בו דגים טמאים: לב) נוציאנו מחזקת טהרה: השתא: לג) הוא דיין מינה: לד) מים בציר כלומר: לה) רוב מים לא: לו) כן גם עכשיו לא הוה טמא בשביל מים: לז) דשילא בבית דאין לומר: לח) שפי דמדמצריך טעמ' דבלבול צורה אלמא דאפי' לר' שמעון: לט) סבר בכור פדא דאמר: מ) עצמו דעיל דההיא דנדה שייכא למילתא דראב"י דלא איירי כלל בטומאת מגע ומשא במתני' אלא בברייתא דר' חייא: מא) יש מקומות דלא:

מסורת הש"ס

א) חולין עח., ב) [נכ"ז מז: מיתת דמעיקרא], ג) מכשירין פ"ו מ"ב, ד) מיט פליר. ל"ק, ה) [ומנחות כד: וס"ק], ו) מדר' יוסי בן המשולם נגי שיטר. ל"ק, ז) לא אתלב. ל"ק, ח) מעיקרא. אלינא דר"י קאמר ומיתם. ל"ק, ט) ר"ח אלי ותוד ל"ל קודם דהא אמרן (לעיל, י) בתמא משמע שנטהר בהשקה. ל"ק, כ) אחר השקה דומה נפקד. ל"ק, ל) הא דמיינ מינה ר"ל. ל"ק, מ) כס"מ: רב.

הגהות הב"ח

(א) בשמנה מן העוכר סוכים אינו חושש שמא וכו' מנקות אינו חושש שמא: (ב) נב' אילימא אחיטא מפליג פליגי ר' יומנמא): (ג) רש"י ד"ה אין מוסבין וכו' אלא שאהבת את זה בן מכיריתה: (ד) ד"ה מכירות וכו' ילדו עד עכשיו: (ה) ד"ה קב ונקי ולא וכו' קב מעט ל"ל ומיתם ינקי נמחק:

רבינו גרשום

ואיתך. ר' יוחנן ההוא לא תאכלו כל נבלה לגר למעוטי היכא דהסרה מעיקרא קודם שתהא נבלה אלא איתחזי לגר ההיא לא מיטמיא אבל איתחזי לגר לעולם מטמא עד שתיפסל לכלב: האי נמי איתחזי לגר מעיקרא אגב אימה. דאי לא שפעה ונשתנה ונמצאת חררת דם היתה ראויה לגר אגב הכשר וכיון דאיתחזי אגב אימא איתחזי נמי כישפעה ודין הוא שתטמא אי לאו משום דאמרינן דבטל ברוב: ציר טהור שאין רובו מים שאין צריך השקה כיון שנפל לתוכו מים כל שהוא טמא וצריך השקה: לערב מחצה מים בציר וכיון דנפל בתוכו משהו מים הוי רוב מים ומקבל טומאה: ושלגא לא בטיל. דמיעוטא מים אמרן לעיל דבטלי ברוב אבל מחצה לא בטלי: אימא עד למחצה. כלומר עד קרוב למחצה מערב בציר וההיא משהו שנפל משליכן למחצה ולא בטיל: וטומאת משקין דרבנן. דדרשינן הכי לקרא וכל משקה אשר יטמא בכל כלי שמא מאי טמא הכשר. ולא מטמא אלא מדרבנן ולא נזרו רבנן אלא ברוכא: אין חרשישין שמא בנה של אחרת היה. זה שמניקה זוו לא ביכרה עדיין אלא ודאי בנה הוא ופטורה מן הבכורה. וראה את המכבירות מניקות. ואת שאינן מכבירות נמי מיניקות. אין חרשישין שמא בנה של זו בא לו אצל זו. והריין כלו ספק בכורות. אלא את שינקות מן המכבירות הן הבכורות וראין השאר חולין ודאין: הלכתא בכוליה פירקין במתניתין בין סתמא בין בחר תנא היכא דלית פלוגתא: אהייא. אמר מיניקות. אין חרשישין שמא בנה של זו בא לו אצל זו. לא צריך למימר דקי"ל משנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי דהלכתא כוותיה: מיפלג פליגי בברייתא. כדאמר לקמן: הא אמרה רב חדא ומנא. לקמן.

כשאינה ראויה לגר אינה קרויה נבילה והאי טעמא שייך בין למגע בין למשא וטומאה קלה היא טומאת אוכלין למנות בו לאשון ושני ומליגו לשון טומאה חמורה וקלה [ז] (כדבר) על זה בכריתות (דף כח.), ובנדה בפרק בא סימן (דף כ:) גבי גוזל שנפל לגת:

אחת זו ואחת זו עד לכלב. אין לפרש דטעמא דרבי יוחנן [יז] ובשר בשדה עוריפה לא תאכלו לכלב תשליכון אותו דהסיא אכילה [יח] לכלב קיימא אלא יש לפרש מדכתיב (מלכים ב ט) ואת איזבל יאכלו הכלבים בחלק יזרעאל אלמא אכילת כלבים שמה אכילה ומיהו מוכח בפ"ב דזבחים (דף לא.) דמשבר ע"מ שיאכלוהו הכלבים לאמר הוי פיגול: **ואידך** למעוטי סריחה [יט] **מעיקרא** [יט] דרבי יוחנן. ומימה דמתוך סוגיא דפ' בתרא דמס' ע"ז (דף סז:) משמע לר' יוחנן דסריחה מעיקרא לא צריכא קרא למעוטי [כ] דהסיא דקאמר רבי יוחנן טעמו וממשו [כא] ואמר רב כהנא מדברי סופן נלמד עונן טעם לפגם מותר דמוקי לה הכא כר' שמעון ומפרש טעמא דר' שמעון מהאי קרא דלאויה לגר וקאמר ואידך כלומר מאן דאסר טעם לפגם הוא למעוטי סריחה מעיקרא ואידך כלומר כ' שמעון סריחה מעיקרא לא צריך קרא וי"ל דלענין איסור אכילה ולאי לא צריך קרא [כב] מעיקרא עפרא הוא אבל לענין טומאה הוא אמינא דמיטמא דאע"ג דלא חזיא לאכילה מידי דהוה לאסרן ושכבת זרע וחיבה:

תנן התם. בתוספתא מכשירין (פ"ו מ"ג) רבי [כג] אליעזר אומר ציר טהור פירש בקונטרס כגון שהשיקו במים והדין עמו דציר של עמי הארץ מיירי הכא כדמוכח שמעתא וישאל דהך משנה ואי אפשר לומר שיהא טהור בלא השקה [כד] דסתמי הוי רובא ציר ולאו בר קבולי טומאה הוא דהא אמרן לעיל דכעו השקה [כה](ועוד מדתנא ציר טהור ולא תנא ציר [כו]) טמא שנטהר בהשקה):

שנפל לתוכו מים כל שהוא טמא. כדמפרש נמשנו עמי הארץ לערב מחצה מים בציר וכי נפל ביה כל שהוא מלא מן מיו את מיו ורבו מים על הציר ונטמא ונמצן דלית ליה טומאה שבטלה חזרה ונעורה מוקי [כז] ליה שנפלו ביה לאחר השקה מי עם הארץ כל שהוא כך פי' בקונטר' [כח] והך דפי' מים של עם הארץ ולא פירש מים טמאים משום דמתני' קתני מים סתם וא"ת ולמאן דמוקי לה שנפלו בו מים של עם הארץ פשיטא דטמא כמו מתחלתן דבעי השקה דמאיזה טעם בעי השקה [כט] אמרו לעיל דמיעוטא מים בטלי להו ברוכא ובלא השקה נמי טהור אלא מהאי טעמא גופיה [ל] נפלי ביה לאחר השקה מים טמאים כל שהוא הרי מים טמאים הללו מחברים ומטמאין אותן מים הטהורים ואי לאמעוטינן היא גופה דציר של עם הארץ בעי השקה כפירוש הוה ליה למיתני הלוקח ציר מעם הארץ משיקו במים וטהור [ל] וי"ל דלא דמי סופו לתחלתו דס"ד מתחלתו נעשה הציר כמים טמאים לא יצא מחזקת טומאה על ידי שנתבלה ומה שהמים הם מעט אבל הכא[ל] השקה דמה נפשך טהור הוה אמינא [לא] דשנפלו לו טמאים כל שהוא משום חשש דשמא מים רוב לא נוציאנו [לב] מחזקה והשתא לאמן דמוקי הא כל שהוא מים טמאים[ל] הוא [לג] ודייק מינה רב נחמן זאת אומרת נחשדו עמי הארץ לערב מחצה מים [לד] ביניהן כלומר פעמים שמערבין בו מחצה מים לאו למימרא שאם היה בו רוב [לה] לא היה טמא כשנפלו בו מים כל שהוא דכמו כן היה טמא כדפרישית אלא למימרא שאם מתחלתן לא היו רגילין לערב כי אם מועטין אם כן [לו] (אם) לא היה מטמא מים כל שהוא דהא אכתי רובא ציר הוא: **אלא** אדרבי אליעזר בן יעקב בו'. ואם תאמר הא מיפלג פליגי רבנן דרבי שמעון דבעיא [לז] דלעיל ואין לומר דלמא רב סבר כרים לקים דמפרש טעמא בפרק המפלת (נדה מ:) משום דנתבלבלה טיהרו דכל שכן דקשה טפי [לח] דאי טעמא דבלבול טיהר אלמא לרבי שמעון לא בטל ברוב ויש לומר דלמא ר"ש [לט] סבר [מ] כמאן דאמר טומאה חמורה עד לגר דלדידיה לא לרבנן לטעמא דביטול ברוב וכמו שפירש לעיל דכל טומאת קלה כגון טומאה חמורה אפי' טומאת מגע אי נמי לא חשיב פלוגתא כיון דלא נחלקו עליו בהדיא באותו דבר עצמו [מא]: **משנה** רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי. אע"פ שיש מקומות שפוסק הלכה כר' אליעזר בן יעקב כדאשכחן ברים הדר עם הנכרי (עירובין דף סב:) ורב גופיה בפרק הבא על יבמתו (יבמות דף ס.) יש [מב] דלא מסתבר כותיה לפיכך הולרך לפסוק הלכה: ופלוגתא

אחת זו ואחת זו עד לכלב הא חזיא לכלב קשיא גופא בר פדא אמר טומאה חמורה עד לגר וטומאה קלה עד לכלב ורבי יוחנן אמר אחת זו ואחת זו עד לכלב מ"ט דבר פדא [כ] דכתיב [ו] לא תאכלו כל נבלה לגר וגו' הראויה לגר קרויה נבילה ושאינה ראויה לגר אינה קרויה נבילה ואידך למעוטי היכא דהסריחה מעיקרא ואידך הסריחה מעיקרא לא צריכא קרא למעוטי עפרא בעלמא הוא תנן רבי אליעזר בן יעקב אומר בהמה גסה ששפעה חררת דם הרי זו תקבר ונפטרת מן הבכורה ותני ר' חייא אינה מטמאה לא במגע ולא במשא ואמר ר' יוחנן משום ביטול ברוב נגעו בה מאי אירא משום ביטול ברוב תיפוק לי דלא איתחזי [ח] כלל הא נמי איתחזי מעיקרא [כ] אגב אימיה תנן התם [כ] ר' אליעזר בן יעקב אומר [א] ציר טהור שנפל לתוכו מים כל שהוא טמא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה זאת אומרת נחשדו עמי הארץ לערב מחצה [ז] בציר ולמה לי מחצה אפילו בציר ממחצה נמי [ג] והני משהו הוה ליה פלגא ופלגא לא בטיל אימא עד מחצה איבעית אימא טומאת עם הארץ דרבנן טומאת משקין דרבנן ברובא גזרו רבנן בפלגא ופלגא לא גזרו בה רבנן: **מתני'** [ב] רשב"ג אומר הלוקח בהמה מניקה מן העובד כוכבים [ט] אין חרשישין שמא בנה של אחרת [ד] היה [ה] נבנם לתוך עדרו וראה את המבכירות מניקות ושאינן מבכירות מניקות אין חרשישין שמא בנה של זו בא לו אצל זו [ו] או שמא בנה של זו בא לו אצל זו: **גמ'** אמר רב [ז] נחמן משמיה דרב הלכתא בכוליה פירקין בר מפלוגתא אמר רב ששת [ח] אמינא כי ניים ושכיב רב אמר להא שמעתא אהייא אילימא אריש [ז] (ב) מפליגי רבי ישמעאל ורבי עקיבא אלא אדרבי אליעזר בן יעקב משנת רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי אלא אדרבן שמעון בן גמליאל [ט] מפלג פליג בברייתא אלא אדרבי יוסי בן המשולם הא אמר רב חדא זימנא דאמר רב הלכתא כרבי יוסי בן המשולם אלא אשער בעל מום מיפלג פליגי עקביא בן מהללאל ורבנן לעולם אדרבן שמעון בן גמליאל והא קמ"ל [ט] דברייתא לא פלוגתא היא וכיון דאמר רב הלכתא בכוליה פירקין בר מפלוגתא הלכה

אבל טומאה קלה של מגע מטמאת עד שתפסל מאכילת כלב שפיר [ז] דזו איה לאויה לגר להכי לא מטמאה במשא ובמגע נמי לא דאמרי' בדם הליכה נגע שהוא הרוג: **הא חזיא לכלב.** ותמטמא במשא קשיא לרבי ירמיה: **הסריחה מעיקרא.** כגון שנתבררו אחריה מחיים והתליעה היא אע"ג דחזיא לכלב לא מטמאה במשא דהא מעולם לא ירדה לטומאת משא אבל אי מעיקרא חזיא לגר ונחתה לה טומאת משא תו לא קליק מינה [יא] עד שתיפסל מכלב. ואי קשיא לעיל נמי אמאי מוקמינן לה בקשיא הא הוה ליה לתרוצי לכהי לא מטמא הך חלכת דס במשא דמעיקרא סרוחה היא ואפי' רבי יוחנן מודה בה תרץ לאו סרוחה מעיקרא היא דהא חזיא לגר אגב אימיה כל זמן שהיתה בבנן והכי מוקי לקמן: **ליר עיור.** כגון שהשיקו במים שנפל לתוכו מים כל שהוא טמא כדמפרש נחשדו עמי הארץ לערב מחצה מים בציר וכי נפיש ביה כל שהוא הוא מגע מן מן מינו ורבו מים על הציר וטמאים. ולמאן דלית ליה טומאה שבטלה חזרה ונעורה מוקי ליה שנפלו בו לאחר השקה מי עם הארץ כל שהוא: **עד למחצה.** קרוב למחצה: **טומאת משקין דרבנן.** בפ"ק דפסחים (דף כח.): **מתני' אין חוששין שמא בנה של אחרת היה.** שיהא הבא אחריו יכ' בכור ספק דימא הך בהמה לא ילדה משולם אלא (ג) שאהבה זו את בן מכירתה ואי משום דיש לה חלב הא איכא מיעוטא דחולבות אע"ג שאינן יולדות הא ודאי לא אמרי' אלא ודאי בנה הוא ופטורה מן הבכורה: **מכבירות.** בחורות שלא ילדו (ד) יג) אלא עכשיו: **אין חוששין שמא בנה של זו בא לו אצל זו.** דליחוש לכולהו בספק בכורות אלא ודאי אותם הבכרים אלא המבכירות הוו בכורות וודאין ואותן הבכרים אחר שאינן מבכירות יד) בוודאי הוו פטורין וודאין: **גמ' קב ונקי.** (ה) לא איצטריך לרב לאשמועינן. קב ונקי מעטו אלא הוכר אלא במקומות מועטין ומה שאמר נקי הוא שהלכה כמותו: טו) [ז] דר' יוסי בן המשולם ושער בכור בעל מום הלכתא מינהו במתני' (כד: כה) ומפרש לקמן: **לאו פלוגתא היא.** לא חשיבא פלוגתא וכיון דבמתני' לא פליגי עליה הלכתא כוותיה: הלכה

מאכיר לאכלב לא מטמאה בהא דמעיקרא מעולם לא ירדה לטומאת משא אבל אי מעיקרא חזיא לגר ונחתה לה טומאת משא תו לא קליק מינה [יא] עד שתיפסל מכלב. ואי קשיא לעיל נמי אמאי מוקמינן לה בקשיא הא הוה ליה לתרוצי לכהי לא מטמא הך חלכת דס במשא דמעיקרא סרוחה היא ואפי' רבי יוחנן מודה בה תרץ לאו סרוחה מעיקרא היא דהא חזיא לגר אגב אימיה כל זמן שהיתה בבנן והכי מוקי לקמן: **ליר עיור.** כגון שהשיקו במים שנפל לתוכו מים כל שהוא טמא כדמפרש נחשדו עמי הארץ לערב מחצה מים בציר וכי נפיש ביה כל שהוא הוא מגע מן מן מינו ורבו מים על הציר וטמאים. ולמאן דלית ליה טומאה שבטלה חזרה ונעורה מוקי ליה שנפלו בו לאחר השקה מי עם הארץ כל שהוא: **עד למחצה.** קרוב למחצה: **טומאת משקין דרבנן.** בפ"ק דפסחים (דף כח.): **מתני' אין חוששין שמא בנה של אחרת היה.** שיהא הבא אחריו יכ' בכור ספק דימא הך בהמה לא ילדה משולם אלא (ג) שאהבה זו את בן מכירתה ואי משום דיש לה חלב הא איכא מיעוטא דחולבות אע"ג שאינן יולדות הא ודאי לא אמרי' אלא ודאי בנה הוא ופטורה מן הבכורה: **מכבירות.** בחורות שלא ילדו (ד) יג) אלא עכשיו: **אין חוששין שמא בנה של זו בא לו אצל זו.** דליחוש לכולהו בספק בכורות אלא ודאי אותם הבכרים אלא המבכירות הוו בכורות וודאין ואותן הבכרים אחר שאינן מבכירות יד) בוודאי הוו פטורין וודאין: **גמ' קב ונקי.** (ה) לא איצטריך לרב לאשמועינן. קב ונקי מעטו אלא הוכר אלא במקומות מועטין ומה שאמר נקי הוא שהלכה כמותו: טו) [ז] דר' יוסי בן המשולם ושער בכור בעל מום הלכתא מינהו במתני' (כד: כה) ומפרש לקמן: **לאו פלוגתא היא.** לא חשיבא פלוגתא וכיון דבמתני' לא פליגי עליה הלכתא כוותיה: הלכה

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com